

РОДНО ОДГОВОРНО БУЏЕТИРАЊЕ НА ЛОКАЛНОМ НИВОУ

Стална конференција градова и општина – Савез градова и општина Србије (СКГО) користи прилику да и у буџетском циклусу за 2025. годину локалним самоуправама укаже на најважније аспекте и обавезе у вези са родно одговорним буџетирањем у складу са применљивим прописима и важећим инструкцијама.

У оквиру спровођења реформе јавних финансија и унапређења програмског модела буџета, уведен је и принцип родно одговорног буџетирања (даље у тексту: РОБ) и то најпре изменама и допунама Закона о буџетском систему крајем 2015. године, тако да је процес постепеног увођења РОБ ефективно на законској основи започет током 2016. године. Законом о изменама и допунама Закона о буџетском систему (даље у тексту: ЗоБС) из децембра 2016. године, аспекти РОБ су додатно учвршћени пре свега увођењем у одредбе које се односе на представљање програмских информација приликом израде одлуке о буџету, односно одлуке о завршном рачуну. Сходно изменама и допунама ЗоБС из 2023. године продужен је крајњи рок, односно предвиђено да се до 2025. године заокружи процес постепеног увођења РОБ за све буџетске кориснике на свим нивоима власти.

Родно одговорно буџетирање је дефинисано у члану 2. ЗоБС на следећи начин:

*„Родно одговорно буџетирање представља увођење принципа родне равноправности у буџетски процес, што подразумева **родну анализу буџета и реструктурирање прихода и расхода са циљем унапређења родне равноправности**“.*

Такође, у складу са чланом 4. ЗоБС, један од циљева које буџетски систем треба да оствари, односи се и на: *„алокацијску ефикасност која подразумева распоређивање средстава буџета са циљем унапређења родне равноправности“.*

У претходних осам буџетских циклуса, дакле почев од припреме буџета за 2017. годину, процес постепеног увођења РОБ покренут је на свим нивоима власти доношењем одговарајућих планова и упутстава од стране Министарства финансија (МФИН), Покрајинског секретаријата за финансије АП Војводине и одређеног броја локалних самоуправа, те презентовањем уродњених програмских информација у одлукама о буџету. Када је реч о локалним самоуправама, према евиденцији СКГО на основу прегледа стања у 2023. години, око 35,8% је донело план поступног увођења РОБ у циклусу припреме буџета, али је већи број ЛС (око 62%) предвидео уродњене програмске информације у својим Одлукама о буџету за 2023. годину (више или мање успешно) без обзира на то да ли је претходно усвојен сам План. Имајући у виду да постепено увођење РОБ треба да примењују све ЛС, путем овог дописа настојимо да појаснимо и конкретизујемо кораке које треба да предузимају ЛС у вези са увођењем РОБ, како би испоштовале рокове и обавезе предвиђене Законом.

Сходно члану 16[с7] ЗоБС и Упутству за израду одлуке о буџету локалне власти¹, предвиђено је да се процес постепеног увођења РОБ спроводи:

- **путем годишњег плана поступног увођења родно одговорног буџетирања** који доноси министар надлежан за финансије, покрајински секретаријат за финансије, односно орган надлежан за буџет јединице локалне самоуправе, најкасније до 31. марта текуће године за наредну годину;

---

¹ Упутство за припрему одлуке о буџету локалне власти за 2025. годину и пројекција за 2026. и 2027. годину: <https://www.mfin.gov.rs/dokumenti2/uputstvo-za-pripremu-budzeta-lokalne-vlasti-za-2025-godinu-i-projekcija-za-2026-i-2027-godinu>

- Конкретно, сходно Упутству Министарства финансија за израду одлуке о буџету локалне власти, „неопходно је да надлежни орган локалне власти на годишњем нивоу донесе план поступног увођења родно одговорног буџетирања, **којим ће одредити најмање једног или више корисника буџетских средстава и један или више програма** опредељеног буџетског корисника за који/које ће се **дефинисати (на нивоу програма и/или програмске активности) најмање један родно одговоран циљ и одговарајући показатељи/индикатори** који адекватно мере допринос циља унапређењу равноправности између жена и мушкараца.“

Примена РОБ је најдиректније повезана са процесом буџетирања према учинку, односно са програмским буџетирањем. На основу ЗоБС и одговарајућег упутства, од локалних самоуправа се очекује да у поступку **припреме буџета** (члан 28. ЗоБС) у корпус програмских информација уведу родно одговорне циљеве односно родне показатеље учинка програма и програмских активности (ПА), те да на основу тога у поступку **израде завршног рачуна буџета извеште** и о учинку програма на унапређењу родне равноправности (члан 79. ЗоБС)². Иако поменуто упутство МФИН увођење родно одговорних циљева и индикатора предвиђа на нивоу програма и/или ПА - логично је да је једнако целисходно приказивање родно одговорних програмских информација и на нивоу пројеката (што и јесте интенција ЗоБС из цитираних чланова).

Релевантно је указати да Национална стратегија за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године³ предвиђа да су и органи ЈЛС надлежни за финансије (поред Министарства финансија и покрајинског секретаријата) - одговорни за припрему консолидованих информација о свим средствима издвојеним у родну равноправност и спровођење Националне стратегије и пратећих акционих планова⁴, на транспарентан и лако доступан начин.

Када је реч о програмском буџету на локалном нивоу, поред униформне програмске структуре (укупно 17 програма и припадајуће програмске активности како је утврђено у Анексу 5 Упутства)⁵ у виду треба имати и специфичност распореда и приказивања директних и индиректних буџетских корисника (ДБК и ИБК), будући да су ови параметри од утицаја и на приказивање родно одговорних програмских информација у одлукама о буџету ЈЛС.

- Приликом припреме буџета, сви буџетски корисници су обавезни да примењују програмску класификацију расхода, која је код ДБК видљива на нивоу раздела за сваког појединачног ДБК, односно код ИБК на нивоу глава где се ИБК исказују збирно по врстама ИБК и наменама у оквиру раздела ДБК који је, у буџетском смислу, одговоран за те ИБК). При томе, МФИН наглашава да су приликом припреме буџета за 2025. годину, ДБК у обавези да примене РОБ тако што ће у оквиру програма, програмских активности или пројеката дефинисати родно одговорне циљеве и родно одговорне показатеље и на тај начин допринети унапређењу родне равноправности у оквиру својих надлежности.
- ДБК на нивоу ЈЛС су скупштина, градоначелник/председник општине, општинско/градско веће, општинска/градска управа (или више управа ако су се ЈЛС у складу са законом о локалној самоуправи одредиле за такво устројство своје управе), јавно правобранилаштво, и локални

---

² Осим тога, родна анализа расхода и издатака треба да чини саставни део предлога финансијског плана директних буџетских корисника у ЈЛС (чл. 37. став 2. тачка 3 и чл. 41. став 2. ЗоБС).

³<http://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sites/default/files/2022-02/Nacionalna%20strategija%20za%20rodnu%20ravnopravnost%20za%20period%20od%202021-2030.%20godine.doc>

⁴ Када је реч о пратећим акционим плановима (АП) уз Националну стратегију, указујемо да се последњи доступан АП за спровођење Стратегије односи на 2022. и 2023. годину налази на линку: <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/drugiakt/2022/99/1> Консултативни процес и документа у вези са израдом предлога новог АП за период 2024-2025. године, можете пратити на: <https://minljmpdd.gov.rs/dokumenta/akta-u-pripremi/javne-konsultacije/akcioni-planovi-jk/>

⁵ Упутство за израду програмског буџета (ажурирано у јулу 2021. године): <https://www.mfin.gov.rs/dokumenti2/uputstvo-za-izradu-programskog-budzeta> и униформни програми и програмске активности ЈЛС (ажурирано септембра 2021. године): <https://www.mfin.gov.rs/dokumenti2/uniformni-programi-i-programske-aktivnosti-jedinica-lokalne-samouprave>

омбудсман кога има само један број ЈЛС. Униформном програмском структуром ЈЛС, расходи ДБК представничких тела (скупштина), односно извршних тела градоначелник/председник општине, општинско/градско веће, се планирају и потом извршавају у оквиру програма *Политички систем локалне самоуправе* са програмским активностима које се односе на функционисање ових органа. Сходно њиховој природи, а и у складу са Упутством за израду програмског буџета⁶, за овај програм и програмске активности ДБК најчешће не дефинишу циљеве и показатеље учинка. У том смислу, логично је да су **општинска/градска управа, односно градске управе у ЈЛС где их има више, кључни буџетски корисници за примену РОБ** будући да се јавне политике превасходно спроводе у оквиру њихових раздела (преко 95% свих расхода ЈЛС су расходи ових буџетских корисника), али концептуално за примену родне равноправности могу бити интересантни и неки други буџетски корисници попут локалног омбудсмана и правобранилаштва.

- Када је реч о ИБК градова и општина, њихов обухват варира сходно величини и другим специфичностима града/општине, али у највећем броју случајева реч је о пар група ИБК: предшколске установе; установе из области културе (библиотеке, музеји, архиви, позоришта, центри за културу, домови културе, итд.); туристичке организације; установе из области спорта и месне заједнице. Ови ИБК обухваћени су неколицином програма (програм *Предшколско васпитање и образовање*; програм *Развој културе и информисања*; програм *Развој туризма*; програм *Развој спорта и омладине*) и исказују се збирно у оквиру раздела општинске/градске управе као ДБК⁷. Сходно томе, овај ДБК (општинска/градска управа) формулише збирне програмске информације (дакле не за сваког ИБК понаособ). Наравно, у зависности од специфичности конкретне ЛС, планом поступног увођења РОБ може бити одређен и неки од ИБК који би требало да води и пружи родно одговорне програмске информације⁸. Додатно, МФИН наглашава да ће ИБК кроз своје годишње планове активности планирати активности којима ће допринети реализацији родно одговорних циљева ДБК а у оквиру својих надлежности.

Имајући у виду наведене специфичности програмског буџетирања од значаја за увођење и примену РОБ на локалном нивоу, може се очекивати да ће у највећем броју случајева Планом увођења РОБ код ЛС бити одређена **општинска/градска управа и програми овог/ових буџетских корисника** за који/које ће се у циклусу припреме буџета за 2025. годину дефинисати (на нивоу програма и/или програмске активности и пројеката) родно одговорни циљеви и одговарајући показатељи.

Оне ЛС које су већ започеле процес РОБ и примениле га у претходним буџетским циклусима у оквиру одређеног програма, требало би **да одреде додатне** родно одговорне циљеве (један или више) и припадајуће индикаторе у оквиру истог програма и/или да додатно одреде још неки програм (или више програма) у којем ће применити РОБ. Додатно, већ **постојеће РОБ циљеве и показатеље**

⁶ Према тексту Упутства за израду ПБ, будући да је фокус ПБ на коришћењу информација о исходима програмских активности и пројеката, као и квантитета, квалитета и ефикасности пружања јавних услуга, није потребно дефинисати циљеве и показатеље учинка за програме административног типа (страна 12. Упутства), а исто важи и за ПА типа администрација и управљање, затим ПА типа, буџетска резерва, трансфер, накнаде корисницима социјалне заштите, као и ПА типа управни послови (давање мишљења и сагласности, решавање предмета и сл.) и уређење области (нормативни послови – рецимо израда аката, планских докумената, анализа) уз одређене изузетке (страна 15. Упутства).

⁷ Члан 2. тачка 31. ЗоБС: „... апропријације за индиректне кориснике буџетских средстава се исказују збирно по врстама индиректних корисника и наменама средстава у оквиру раздела директног корисника који је, у буџетском смислу, одговоран за те индиректне кориснике буџетских средстава”.

⁸ За ЈЛС са више буџетских корисника у статусу ДБК у оквиру управе, односно више управа, очекивано је да ће Планом поступног увођења РОБ бити одређено више таквих буџетских корисника уз навођење припадајућих програма у оквиру којих ће бити примењен РОБ. У том смислу, указујемо да је веома упутан приступ који су кроз своје планове и упутства применили Министарство финансија односно Покрајински секретаријат за финансије АП Војводине за кориснике републичког/покрајинског буџета.

је потребно ажурирати, односно даље унапређивати у правцу ублажавања/отклањања неравноправности, а на основу искуства у досадашњој примени и извештаја.

У циклусу припреме буџета за 2025. годину, посебно указујемо и на **Смернице за увођење РОБ на локалном нивоу** које је дало МФИН, као саставни део Упутства за увођење РОБ⁹ (објављено ове године): *Имајући у виду да је у ЗобС прописан рок за примену одредаба које се односе на РОБ у целини до доношења буџета локалних власти за 2025. годину, потребно је да надлежни орган локалне власти донесе годишњи план за увођење РОБ са препоруком да се у припреми одлуке о буџету локалне власти за 2025. годину утврди циљ чијим остварењем се очекује да буду мапиране активности са аспекта циљева утврђених прописима који уређују родну равноправност и антидискриминацију, као и да на основу тога буду одређени приоритети за родно одговорно планирање. У складу са дефинисаним родно одговорним циљевима, потребно је планирати и родно одговорне показатеље, а показатељи који се односе на лица требало би да буду разврстани по полу.*

Указујемо да је оваква препорука у наведеном упутству дата за буџетске кориснике на свим нивоима власти, при чему МФИН подсећа и на рок за РОБ (2025. година) и наглашава да су у међувремену донети прописи и стратешка документа којима се уређује родна равноправност и антидискриминациона политика и да су у овим документима већ дефинисане обавезне мере, активности и циљеви који треба да допринесу унапређењу у овој области.

У складу са наведеним,

Оквирни модел Плана поступног увођења РОБ који локалне самоуправе могу користити, представљен је у Прилогу.

Такође, у складу са наведеном препоруком МФИН о утврђивању посебног циља у оквиру одлуке о буџету локалне власти за 2025. годину, градови и општине (које нису извршиле увођење РОБ у целини у складу са ЗобС) треба да сагледају могућност и потребу да такав циљ интегришу у програмски део одлуке о буџету за 2025. годину. Ово би подразумевало и да се за остварење тог циља формулише припадајући показатељ (показатељи), и планирају средства неопходна за остварење тог циља у 2025. години.

ЛС би требало да увођење овог новог циља спроведу на начин и у делу програмске структуре буџета који сматрају најцелисходнијим, као и на основу сазнања о постојећим неравноправностима. Наглашавамо још једном да свака ЛС треба да сходно конкретним околностима у ЛС и програмској структури свог буџета – сагледа где би било најсмисленије поставити овакав циљ. Подсећамо и да је Законом о родној равноправности¹⁰ предвиђено да се ради развоја, унапређивања и остваривања родне равноправности доноси и акциони план на нивоу града/општине. У том смислу, процес одређивања приоритета за родно одговорно планирање/буџетирање у граду/општини потребно је да произилази из локалног акционог плана за родну равноправност, па је сходно томе потребно да постоји усаглашеност програмских информација (циља, показатеља) као и планираних средстава између одлуке о буџету и локалног акционог плана.

*

ПОСТУПАЊЕ ЛС У СКЛАДУ СА ПЛАНОМ РОБ:

По доношењу годишњег Плана, опредељени буџетски корисник (корисници) треба да припрема(ју) родно одговорне програмске информације у вези са програмом (или више програма) назначеним у Плану

⁹ <https://www.mfin.gov.rs/dokumenti2/plan-uvoenja-rodno-odgovornog-budzetiranja-u-postupak-pripreme-i-donoenja-budzeta-rs-za-2025-godinu>

¹⁰ Члан 13. став 1. тачка 3) Закона

како би оне биле исказане у оквиру Одлуке о буџету ЈЛС за 2025. годину. Сходно члану 40. ЗоБС, конкретнију инструкцију, односно прецизирање начина на који ће се у образложењу буџета исказати родна анализа буџета ЈЛС, локални орган управе надлежан за финансије треба да формулише у оквиру упутства за припрему буџета ЈЛС.

Дефинисање циљева и показатеља/индикатора, укључујући и оне родно одговорне, јесте у надлежности ЈЛС. У том смислу, ЈЛС треба да унапређују квалитет програмских информација у оквиру своје програмске структуре на начин да у оквиру својих надлежности допринесу унапређењу родне равноправности у складу са прописима, секторским политикама и стању у области родне равноправности, као и у складу са родним анализама у областима у којима су сачињене.

У првим годинама примене програмског буџета, Министарство финансија и СКГО предложили су листе могућих циљева програма и програмских активности и припадајућих индикатора. На тај начин се настојало да се олакша припрема буџета од стране локалних власти и осигура упоредивост садржине програмских буџета ЈЛС. Прегледом усвојених одлука о буџету ЈЛС у претходним годинама, констатујемо да значајан број ЈЛС од оних које су исказивале програмске информације, користи управо понуђене (или нешто адаптиране) формулације циљева и показатеља (индикатора). Ипак, имајући у виду да за униформне програме и програмске активности које спроводе - ЈЛС треба да утврђују циљеве на основу **својих** планских докумената, листа/предлог циљева и униформних показатеља није обавезујућа/искључива и **ЈЛС се подстичу да исте прилагоде сопственом контексту.**

Увидом у буџете ЈЛС констатује се да су родно одговорни циљеви формулисани најчешће код **програма - Развој спорта и омладине, програма – Социјална и дечја заштита, те код ПА 0003 у оквиру програма 3 – Локални економски развој**, док је највећи број родно одговорних индикатора предложен управо код ових програма, као и код програма Основно образовање и Средње образовање (а сходна примена родно одговорног буџетирања логична је и у оквиру програма Предшколско васпитање и образовање, нарочито узимајући у обзир да је ЈЛС ту надлежна у потпуности). Код ЈЛС које успешније укључују родну перспективу у буџет, у значајној мери заступљено је уродњавање и у програмима: 13 - Развој културе и информисања; 14 - Развој спорта и омладине; 5 – Пољопривреда и рурални развој итд. Имајући то у виду, логичан след поступака приликом израде плана увођења РОБ на нивоу ЈЛС могао би бити да се управо неки (један или више) од ових програма предвиде за увођење РОБ¹¹. Наравно, **коначно опредељење је на свакој ЈЛС понаособ, засновано на процени, локалним планским документима и приоритетима, те постојању (или могућностима прикупљања) статистике исказане по полу и родних анализа.**

Сходно упутству МФИН за увођење РОБ, родно сензитивни показатељи треба да прате суштинску промену која води ка жељеном циљу који доприноси родној равноправности. Ако то није могуће, потребно је мерити утицај програма на жене и на мушкарце. У најмање пожељној варијанти, показатељи ће мерити обухват жена и мушкараца програмом.

У Упутству су дате и смернице за приступ изради осталих програмских информација у светлу унапређења родне равноправности, у смислу описа програма и навођења правног основа: Приликом описа програма потребно је навести и утицај на унапређење родне равноправности, укратко описати логику интервенције и навести користи програма за жене и/или за мушкарце. Такође је потребно сагледати полазно стање на основу садашњих података и укратко описати шта је проблем из угла родне неравноправности и како изгледа успех, односно промењена ситуација. Наводе се и извори података и анализе коришћене у аналитичком процесу, а уколико подаци за родну анализу нису доступни, предвидети/планирати у наредном периоду рад на прикупљању почетних података. Приликом навођења правног основа потребно је навести законе из области родне равноправности (Закон о родној равноправности, Закон о забрани дискриминације и др). Приликом описа програма и образложења

---

¹¹ Вашој пажњи препоручујемо примере следећих ЈЛС које су међу најуспешнијима по обухвату програма и комплетности приказа програмских информација са родном перспективом, у Одлукама о буџету за 2023. годину: градови – Кикинда, Ниш, Пирот, Смедерево; општине – Блаце, Кањижа, Ковин, Кучево, Љиг, Љубовија, Рума, Сремски Карловци, Темерин; градска општина Младеновац.

кључних активности и услуга које се спроводе, односно пружају, потребно је навести и активности/услуге које ће се спровести/пружити ради остваривања циља у коме је дефинисана родна компонента.

Као додатну испомоћ и оријентир за опредељивање делова програмске структуре буџета који се уродњавају, и за формулисање родно сензитивних циљева и показатеља/индикатора, пажњи локалних самоуправа препоручујемо и публикацију Агенције УН за родну равноправност и оснаживање жена (UN Women)¹² која садржи корисне прегледе родних аспеката за 17 буџетских програма, доступну на: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewinvMf13fz9AhWcZ_E_DHbpMBkEQFnoECAgQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.kovin.rs%2Fwp-content%2Fuploads%2FPRIRUCNIK-ZA-LS-Rodni-aspekti-za-17-budzetskih-programa.pdf&usq=AOvVaw2I-JMzTQUM3PaDNA73xIYs

*

Када је реч о приступу РОБ, полазећи од плана и упутства за увођење РОБ које је у 2024. години припремило Министарство финансија за кориснике републичког буџета, наводимо следеће начине за родно одговорно буџетирање, односно за укључивање родне перспективе у циљеве и индикаторе у оквиру програмске структуре буџета и код локалних самоуправа:

- 1. Постављање посебног циља за жене или мушкарце са циљем смањења неравноправности.** Ово решење пожељно је тамо где се планира посебна афирмативна мера, која за циљ има смањење или уклањање неравноправног положаја одређене групе. То је случај када се средства усмеравају ка одређеној родној групи за коју анализе или други поуздани подаци, извештаји, статистике и сл. указују да је мање заступљена, у лошијем положају или се суочава са додатним баријерама у приступу. Код корисника републичког буџета сугерисано је да нпр. да би се могао формулисати циљ који подразумева повећање заступљености мушкараца који користе одсуство ради бриге о деци, а који би био мерен показатељима/индикаторима о стопи мушкараца односно жена (респективно) који користе одсуство ради бриге о деци. Има и добрих примера овог приступа које су ЛС самостално определиле сходно локалном контексту и формулисале засебне пројекте, рецимо:

ПРОГРАМ 4 - РАЗВОЈ ТУРИЗМА		
...		
Пројекат	Циљ	Индикатори
Фестивал женских производа и предузетништва у 10 села на територији општине ХХ	Побољшање положаја жена у селима општине ХХ кроз производњу пољопривредних производа и ручних радова и организовањем фестивала традиције, културе и хране	Број жена које су учествовале у промоцији производа и реализацији фестивала у хххх. години у односу на укупан број посетилаца фестивала

- 2. Истицање родне димензије проблема који се решава, односно експлицитно узимање у обзир питања рода и родно осетљивог приступа.** Такав је случај када постоје евидентни (на бази анализа и сл.) проблеми у некој области који захтевају да се пажња усмери на родне аспекте конкретне проблеме. Код корисника републичког буџета сугерисано је да нпр. питање безбедности у саобраћају има веома изражену родну димензију која се често игнорише, те да би се могао формулисати циљ који директно подразумева развијање родно осетљивог приступа безбедности у саобраћају, а који би био мерен показатељима о броју студија о родним аспектима безбедности у саобраћају. Слично и код програма који се односи на здравље, где би у обзир могло да дође формулисање циља који би се односио на превенцију ширења малигну оболјења код жена или уролошких оболјења код мушкараца. Када је реч о примерима из буџета ЛС, чести

¹² Припремљено у оквиру пројекта *Услуге социјалне заштите за осетљиве групе*, који финансира Немачка сарадња у Србији (GIZ), а чију компоненту у вези са увођењем РОБ на локалном нивоу спроводи UN Women

су у области спорта због констатованих потреба увођења и омасовљења програма женског спорта, рецимо:

ПРОГРАМ 14 - РАЗВОЈ СПОРТА И ОМЛАДИНЕ		
...		
Програмска активност	Циљ	Индикатор
ПА 0002 – Подршка предшколском и школском спорту	Повећање учешћа девојчица у спортским активностима у општини ХХ	Број девојчица укључен у спортске активности у односу на укупан број деце ангазоване за такмичења

3. **Диференцирање циљева и индикатора тако да се експлицитно односе на жене и мушкарце.** Када се циљ односи на лица, грађане или запослене, интервенција подразумева експлицитно навођење чињенице да се циљ заправо односи на жене и мушкарце, грађане и грађанке, девојчице и дечаке и сл. У том случају, индикатори треба да буду разложени по роду/полу, изражени апсолутним бројем и додатно и процентом (као односом апсолутног и укупног броја) који се односи на жене, грађанке, девојчице, односно на мушкарце, грађане, дечаке. На локалном нивоу, такви су примери циљева и индикатора типични код програма 14 – Развој спорта и омладине: „Обезбеђење услова за бављење спортом свих грађана и грађанки града/општине” – циљ и индикатор: „Број жена чланова спортских организација и удружења” и код ПА 0003 у оквиру програма 3 – Локални економски развој: „Успостављање механизма за финансијску подршку производним предузећима и предузетницима/предузетницама који послују на територији града/општине за развој нових производа и проширење производње” – циљ и индикатор: *Број новозапослених радника/радница уз помоћ успостављеног механизма за обуку радне снаге за познатог послодавца и за специфичне производне процесџ*). У буџетима ЛС таквих примера има и код других програма, рецимо:

ПРОГРАМ 5 - ПОЉОПРИВРЕДА И РУРАЛНИ РАЗВОЈ		
Циљ	Индикатори	
Раст производње и стабилност дохотка пољопривредних произвођача (оба пола)	Број пољопривредних газдинстава којима су додељене субвенције из буџета за подстицај пољопривредне производње	
	Жене (број)	Мушкарци (број)

Ради квалитетне припреме родно осетљивих формулација у програмској структури буџета ЛС, препоручљиво је поћи од прописа, стратешких докумената и других релевантних публикација које могу олакшати разумевање и правилно дефинисање РОБ. То су свакако Закон о родној равноправности¹³, Национална Стратегија за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године, локална планска документа (план развоја ЈЛС, секторске стратегије и програми и сл.), а посебно локални акциони план за родну равноправност (уколико постоји у ЛС).

РОДНЕ АНАЛИЗЕ У ФУНКЦИЈИ РОБ:

Уколико не постоје већ доступни ваљани подаци о изворима, узроцима, последицама и опсегу родне неравноправности на нивоу ЛС или у појединим секторским надлежностима ЛС, неопходно је предвидети **израду родне анализе.**

Родна анализа обухвата поступак прикупљања, анализе и тумачења родно сензитивних података у одређеној области, ради бољег разумевања препрека у остваривању законски дефинисане родне

¹³ Нови Закон усвојен је 2021. године: <https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-rodnoj-ravnopravnosti.html>

равноправности у пракси. Ово укључује препреке у приступу јавним услугама или јавним добрима, неразумевање различитих потреба и приоритета (услед различитих полних, старосних, образовних и других карактеристика), на које би ЛС требало да одговори својим политикама и програмима.

Родна анализа треба да послужи усвајању стратешког приступа у отклањању родних неравноправности, односно улагању у оне приоритете у датој области или ресору, где ће програми који се финансирају остварити највећи помак у отклањању неравноправности. Препорука је да се родна перспектива уводи прво тамо где је највећи допринос родној равноправности, на основу родне анализе односно доступних статистичких и аналитичких података, најјачи ефекат на отклањање неравноправности и побољшање квалитета живота циљаних група жена или мушкараца, девојчица или дечака, уклањање родно заснованих неравноправности и неједнаког приступа ресурсима, услугама и шансама.

У циклусу припреме буџета за 2025. годину, то би значило уврштавање РОБ иницијативе (опште или секторске) у буџет, уз формулисање одговарајућих програмских информација. На основу налаза родне анализе, планира се наредни трогодишњи буџетски период.

Конкретнији приступ родној анализи буџета разрађен је у публикацији СКГО из 2021. године, односно „Приручнику за родну анализу у процесу родно одговорног буџетирања за локалне самоуправе¹⁴“ на који вас овом приликом упућујемо:

http://www.skgo.org/storage/app/uploads/public/164/309/238/1643092388_ROB.pdf

У Приручнику су дате практичне информације о корацима и поступцима за спровођење родне анализе, и то за сваки од програма из униформне структуре буџета ЈЛС, са освртом на надлежности ЈЛС, руководећа питања за спровођење родне анализе, примерима и препорукама.

ОРГАНИЗАЦИОНИ И КООРДИНАЦИОНИ АСПЕКТИ ПРИПРЕМЕ ПЛАНА И ПРИМЕНЕ РОБ НА ЛОКАЛНОМ НИВОУ:

Ако се има у виду да члан 16[с7] ЗобС прописује да приликом доношења Плана поступног увођења РОБ, орган надлежан за буџет ЈЛС *„сарађује са институцијама надлежним за унапређење родне равноправности“*, треба предвидети укљученост ових институција и у наставку циклуса по доношењу Плана. Заправо, члан 63. Закона о родној равноправности предвиђа успостављање комисије за родну равноправност (као стално радно тело скупштине ЛС), као и образовање савета за родну равноправност, док члан 64. Закона предвиђа да су органи јавне власти (дакле и ЛС) који имају више од 50 запослених и радно ангажованих лица, дужни да из реда својих запослених одреде лице задужено за родну равноправност¹⁵. У највећем броју ЈЛС већ су успостављени локални механизми за родну равноправност, односно задужена су лица за родну равноправност, тако да је ова тела и лица потребно најдиректније укључити и у процес увођења РОБ. На линији препорука за унапређење програмског буџетирања на локалу, које из године у годину промовишу Министарство финансија и СКГО у смислу успостављања радне групе/тима за програмско буџетирање на нивоу ЛС: у радној групи треба да буду заступљени, поред запослених из финансијске службе који су задужени за припрему буџета, и представници свих организационих јединица, посебно надлежних за стратешко планирање, јединица за управљање

---

¹⁴ Израда приручника подржана је кроз Програм „Подршка локалним самоуправама у Србији на путу придруживања ЕУ: Унапређење квалитета услуга, дијалога заинтересованих страна и ефикасности локалне администрације“ који финансира Влада Шведске, реализује СКГО у партнерству са Шведском асоцијацијом локалних власти и региона (САЛАР).

¹⁵ У циљу подршке градовима и општинама у процесу усаглашавања аката са новим решењима из Закона о родној равноправности, Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог и СКГО припремили су моделе докумената у области родне равноправности. Ради се о неколико модела који се тичу и локалних структура/носилаца послова у вези са родном равноправношћу (модели одлука за комисију и савет за РР, као и модел описа посла лица задуженог за РР у градској/општинској управи), али и плана управљања ризицима од повреде принципа РР. Модел су припремљени крајем 2022. године у оквиру пројекта „Институционална подршка СКГО – трећа фаза“, који је подржала Влада Швајцарске и доступни на: <http://skgo.org/vesti/detaljno/3113/pripremljeni-modeli-dokumenata-u-oblasti-rodne-ravnopravnosti>

пројектима (капитални пројекти, пројекти ИПА, пројекти који се финансирају из зајмова и сл.), *представници радних тела за родну равноправност (или запослено лице одређено за обављање ових послова)* као и представници индиректних буџетских корисника.¹⁶

У свом даљем деловању у смислу подршке локалној самоуправи у квалитетном испуњавању обавеза у вези са програмским буџетирањем (укључујући и РОБ), СКГО наставља сарадњу са Министарством финансија и другим релевантним актерима. Користимо прилику и да захвалимо свим локалним самоуправама које су доставиле одговоре на упитник Државне ревизорске институције, која је у 2023. години припремила „Извештај о ревизији сврсисходности пословања: успостављање родно одговорног буџетирања у Републици Србији“¹⁷. Информације и материјале од значаја за питања програмског буџетирања и РОБ на локалу редовно ажурирамо на сајту СКГО: <http://www.skgo.org/strane/225> , а позивамо вас да нам се као и до сада обраћате са питањима и коментарима како бисмо заједнички унапредили законитост и квалитет рада локалне самоуправе.

С поштовањем, СКГО.

---

¹⁶ Када говоримо о организацији процеса РОБа на локалном нивоу од помоћи може бити приручник:

[BrosuraSmerniceDigitalFinal.indd \(skgo.org\)](#)

Иако је приручник из 2018. године, СКГО од почетка процеса увођења РОБа указује на то да механизми за родну равноправност морају бити део овог процеса што је у сагласности и са идејама које су уткане и у Закон о родној равноправности, те верујемо да овај приручник и даље може бити од користи.

¹⁷ Материјали доступни на сајту ДРИ: [Извештаји \(dri.rs\)](#)